

IZ NARODNE
REVOLUCIJE

KAŽIMIR PRIBILOVIĆ
Split

Desant na Mljet

U aprilu 1944. godine Štab 26. dalmatinske divizije i Štab mornarice NOVJ planirali su izvršenje desantnog prepada na otoke Mljet i Korčulu, gdje su se nalazila njemačka uporišta. Operativna zamisao ovog desantnog prepada je bila, da se prve noći napadne nadmoćnijim snagama neprijateljski garni-

zon na Mljetu, te da se time stvori utisak kod neprijatelja, da naše snage namjeravaju ovladati Mljetom i da ga žele zaposjesti. Ovim se je htjelo privući pažnju neprijatelja, kao i njegovim rezervama s kopna na Mljet, a slijedeće noći je trebalo izvršiti glavni udar iskrcavanjem na Korčulu s ciljem, da se

likvidiraju neprijateljski garnizoni u Vela Luci i Blatu na Korčuli. Kako ćemo kasnije vidjeti ovaj plan je u potpunosti uspio.

Kod planiranja ovog desantnog prepada, osnovna je poteškoća bila u tome, što je Mljet udaljen od Visa, gdje su bile naše snage, 64 nautičke milje, a naši transportni brodovi, koje smo imali, razvijali su prosječnu brzinu od svega 5 čvorova, te na taj način nisu mogli za jednu noć preći razmak od Visa do Mljeta. Radi toga je zatražena pomoć od saveznika, da nam stave na raspoloženje desantno-jurišne čamce i da preuzmu na sebe neposredno osiguranje konvoja sa ukrcanim jedinicama na ruti do Mljeta. Međutim, saveznici su odbili, da nam stave na raspoloženje tražene brodove, smatrajući, da tako planirani desantni prepad nije moguće izvršiti i da će doživjeti neuspjeh. Štab 26. dalmatinske divizije i Štab mornarice NOVJ su se tada oslonili na naše vlastite brodove, iako su bili nepodesni, ali je plan desantnog prepada izmjenjen tako, da se jedinice najprije prevezu do Lastova, a odatle na Mljet.

Osim ovog problema, poteškoća je još bila i u tome, što se nije znala tačna situacija na Mljetu. Namie na Mljetu je postojao Mljetski partizanski odred, koji je imao i radio-stanicu, ali u vrijeme planiranja desantnog prepada sa Odredom nije bilo veze i nije se znalo šta je s njim. Zato je 16. aprila upućen na Mljet preko Lastova operativni oficir Štaba 26. dalmatinske divizije sa radio-stanicom i dva borca. Ova trojka se iskrcala na jugozapadni dio Mljeta i odmah je uspostavila vezu sa nekoliko preostalih boraca Mljetskog odreda. Od njih su doznali situaciju na Mljetu, kao i to da je Mljetski partizanski odred razbijen, a radio-stanica uništena. To je bio razlog prekida veze s Visom. Osim toga doznali su, da na sjeverozapadnom rtu Mljeta postoji njemačka pokretna osmatračka stanica, koja se sastoji od 4 vojnika sa radio-stanicom. Na posadu te stanice odmah je izvršen napad, tako da su vojnici zarobljeni zajedno sa radio-stanicom. Od zarobljenika su također dobijeni podaci o situaciji na Mljetu, naročito o njemačkom garnizonu. Zatim je prema dogovoru uspostavljena veza radio-stanicom sa Štabom 26. dalmatinske divizije na Visu. Preko veze je javljeno o razbijanju Mljetskog partizanskog odreda, o uništenju njemačke pokretne osmatračke stanice, ali i to da Nijemci ništa ne slute o predstojećem iskrcavanju naših snaga na Mljet. Također je javljeno sve što se doznalo o njemačkim snagama na otoku, gdje se one nalaze i gdje su im položaji, a potom i sve potrebne podatke za mjesta gdje će biti iskrcavanje, kao i znakove za raspoznavanje.

Zbog udaljenosti Mljeta, a male brzine naših transportnih brodova, odlučeno je, da se jedinice određene za desantni prepad najprije prevezu do Lastova, a zatim slijedeće noći na Mljet. Za desantni prepad na Mljet određene su slijedeće jedinice: 3. bataljon 1. dalmatinske brigade, te 1. i 2. bataljon, prateća i minobacačka četa 11. dalmatinske brigade. Štab mornarice je naredio, da prevoz jedinica kao i osiguranje izvrši Štab IV pomorsko-obalskog sektora, sa svojim brodovima. Snage za desantni prepad su podijeljene u dvije kolone prema određenim mjestima za iskrcavanje i napad, i to na Istočnu i Zapadnu kolonu. Istočnu kolonu je sačinjavao 3. bataljon 1. dalmatinske brigade, a Zapadnu 1. i 2. bataljon, prateća i minobacačka četa 11. dalmatinske brigade. Brodovi su također podijeljeni na Istočnu i Zapadnu kolonu. Istočnu kolonu su sačinjavali slijedeći brodovi: NB-8 »Kornat« kao vođa kolone, te m. j. »Sv. Nikola«, m. j. »Sretna Sloboda« i tri leuta. Borci Istočne kolone su se ukrcali na brodove u luci Rukavac 19. aprila u vremenu od 19.20 — 19.45 sati. Borci su ukrcani tako, da je m. j. »Sv. Nikola« ukrcao 130 boraca, a m. j. »Sretna Sloboda« 170 boraca. Osim toga m. j. »Sv. Nikola« je teglio jedan leut, a m. j. »Sretna Sloboda« dva leuta. Po ukrcaju boraca i materijala brodovi ove kolone su u 20.30 sati isplovili iz Rukavca, i kod otoka Ravnika su se zaustavili čekajući brodove Zapadne kolone. Zapadnu kolonu su sačinjavali slijedeći brodovi: NB-7 »Enare« kao vođa kolone, te m. j. »Edison«, m. j. »Biokovo«, m. j. »Velebit«, bolnički brod »Marin II« i pet leuta. Borci Zapadne kolone su ukrcani na brodove u luci Vis, u predjelu Kut iste večeri u vrijeme od 18.30 — 20.00 sati. Na m. j. »Edison« je ukrcano 90 boraca, na m. j. »Biokovo« 250 boraca i na m. j. »Velebit« 250 boraca. M. j. »Edison« je teglio jedan leut, a m. j. »Velebit« i m. j. »Biokovo« po dva leuta. Po ukrcaju boraca i materijala brodovi Zapadne kolone su

isplovili u 20.20, i u 20.10 sati kod otoka Ravnika spojili se sa Istočnom kolonom. Po spajanju obje kolone su formirale konvoj, koji se uputio brzinom od 5 čvorova, bez svjetala, kursem Kp-135° prema otoku Lastovo. Na čelu konvoja je bio NB-8 »Kornat«, a osiguranje konvoja s lijeve strane je vršio NB-7 »Enare«. Veza između brodova vođa kolona je održavana radiofonskim stanicama »toki-voki«, a među ostalim brodovima u koloni dovikom. Vožnja do Lastova je protekla u redu i konvoj je 20. aprila u 05.35 sati uplovio u Skrivenu luku, na južnom dijelu Lastova. Borci i materijal su odmah iskrcani sa brodova, koji su vezani uz obalu po uvali i maskirani zbog opasnosti od njemačke avijacije.

U toku dana borci su se odmarali, a rukovodioci su vršili posljednje dogovore za sutrašnji prepad. Uvečer istog dana borci su ponovo ukrcani na brodove i u 19.55 sati konvoj je isplovio iz Skrivene Luke kursom prema Mljetu. Da bi se povećala marševska brzina brodovi su se međusobno povezali sa tegljevim. Kod svjetionika Glavat u 22.05 sati kolone su se razdvojile i svaka je samostalno krenula prema određenim mjestima za iskrcavanje na južnoj obali Mljeta. Brodovi Istočne kolone su u 01.15 sati 21. aprila doplovili pred rt Zaglavac, na mjesto koje je bilo određeno da se iskrcava Istočna kolona. Iskrcaj boraca i materijala je počeo u 0.35 sati i trajao je sve do 02.00 sata. Iskrcaj je trajao prilično dugo, jer je teren na ovom mjestu bio dosta nepodesan zbog visoke i kamenite obale. Brodovi Zapadne kolone su uplovili u 00.30 sati istog datuma na mjesto određeno za iskrcaj u uvalu Sutmiholjska, te do 01.30 sati svi su borci bili iskrcani. Po iskrcaju boraca i materijala svi brodovi su vezani uz obalu i maskirani, i to brodovi Istočne kolone kod rta Zaglavac, a brodovi Zapadne kolone u i oko uvale Sutmiholjska. Svi brodovi su sa strane obale osigurani sa odjeljenjima po pet boraca i jednim puškomitraljezom.

Po iskrcaju i sređivanju jedinice Istočne kolone krenule su prema neprijateljskim položajima pravcem Zaglavac, kota 94-uvala Sovra, kota 372-Straževac, a jedinice Zapadne kolone pravcem Sutmiholjska—Propadi—Pudarica, gdje su se razdvojile u dvije manje kolone, od kojih je jedna krenula pravcem prema Velikom Osoju i koti 514-Veliki Grad, a druga razdvoivši se na dva djela krenula je pravcem kota 200-Sv. Spas i selo Radulčić.

Prema primljenim podacima, kao i iskazima zarobljenika na Mljetu je bila ojačana 7. četa II bataljona, 750. puka, 118. njemačke lovačke divizije u jačini od 200 vojnika. Ova četa je bila raspoređena na dobro utvrđenim položajima iznad Babinog Polja i to na kotama 514 Veliki Grad, 488 Mali Grad, 385 Veliki Osoj i kota 372 Straževac. Njemački položaji sastojali su se od bunkera iskopanih u kamenu, osiguranih s minskim poljima i bodljikavom žicom i kao takvi predstavljali su veoma solidnu odbranu, koja se mogla probiti samo bombaškim jurišima. Osim toga na Pelješcu su bile stacionirane njemačke baterije, koje su prema potrebi artiljerijskom vatrom pružale pomoć garnizonu na Mljetu.

Jedinice Zapadne kolone počele su napad na neprijatelja u 06.15 sati i to na sela Radulovići i Babino Polje. Ova

NB-8 »Kornat« vođa Istočne kolone u desantnom prepadu na Mljet

sela su zauzeta do 11.00 sati, a zatim su jedinice krenule prema kotama 514 i 488 gdje su bili najjače utvrđeni neprijateljski položaji. Jedinice Istočne kolone napale su u 06.30 sati Sovru, gdje je na obali bilo oko 40 njemačkih vojnika i do 11.00 sati neprijatelj je bio likvidiran. U isto vrijeme jedinice ove kolone su napale i kotu 372, koja je bila zauzeta do 09.30 sati. Nakon ovih uspjeha skoncentrisan je cijeli bataljon i postavljen je prema koti 488, radi vršenja napada na nju. U isto vrijeme jedinice Zapadne kolone napale su kotu 514. Borba za kotu 514 vodila se je sve od jutra do 18.00 sati. U toku dana naši borci su izvršili četiri juriša na kotu, ali je neprijatelj iz dobro zaklonjenih položaja uspijevao da odbije naše borce. U 18.00 sati izvršen je peti juriš i neprijateljski položaj je bio zauzet. Na koti 488 u toku prije podne izvršena su tri juriša, ali bez uspjeha. Međutim, nakon likvidiranja kote 514 uvečer izvršen je na kotu 488 četvrti juriš, i tada je kota bila zauzeta. Tako su do večeri svi neprijateljski položaji bili zauzeti. Njemački vojnici su uglavnom svi bili ubijeni ili zarobljeni osim jedne grupe od nekoliko desetaka vojnika, koji su se uspjeli povući ispred naših boraca i posakrivati po okolnom grmlju. Ova neprijateljska grupa se ipak uspjela srediti i u sumrak istog dana izvršila je jak protivnapad na kotu 488, koju je uspjela ponovo zauzeti. U toku noći naše jedinice napustile su kotu 514, zadržavši ostale položaje. Oko 23.00 sata neprijateljske baterije s Pelješca otvorile su jaku artiljerijsku vatru na Mljet, ali granate nisu padale gdje su bile naše jedinice. Nakon toga neprijatelj je na sjevernoj obali Mljeta, zapadno od Sovre s brodovima iskrcao pojačanje u jačini jedne ojačane čete.

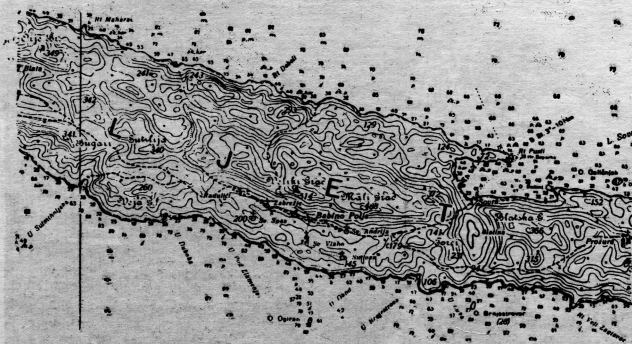
Prvi dan borbe na Mljetu naše jedinice su izvršile sve postavljene zadatke, uz veliko zalaganje i borbenost. Iako su njemački položaji bili jako utvrđeni i dobro branjeni, naši borci su neustrašivo jurišali i uništavali neprijatelja. U toku dana na pojedine položaje, kao na kotu 488 i 514, naši su borci jurišali i po pet puta, neustrašivo i hrabro, ginući i bivajući ranjeni, ali ostajući uporni u svojim nastojanjima da neprijatelja zarobe ili unište, što su i uspjeli. Tokom dana veći dio neprijateljskih vojnika je bio zarobljen ili ubijen, što je primoralo njemačko rukovodstvo, da iste noći uputi na Mljet pojačanje. A to je i bio cilj našeg desantnog prepada na Mljet. Neprijateljska pažnja je odvučena na Mljet i Štab njemačke 118. lovačke divizije je uputio pojačanje, pripremajući i druge jedinice da krenu prema Mljetu, a ni ne sluteći da su iste noći sa Visa krenule naše jedinice, da bi u jutarnjim satima 22. aprila, počele svoj pobjedonosni napad na Vela-Luku i Blato na Korčuli. Neprijatelj je bio iznenađen i sada nije bilo vremena da se odmah šalju pojačanja i na Korčulu.

Njemačko pojačanje koje se je tokom noći 21/22. aprila iskrcalo na Mljet, uspjelo se je spojiti, s preostalim neprijateljskom grupom na koti 488 i odmah se je umješalo u borbu. 22. aprila ujutro upućeno je na kotu 514 jedno naše izviđačko odjeljenje, a zatim i jedna četa, ali je neprijatelj u isto vrijeme s druge strane kote nadirao prema njoj, tako da su se odjeljenje i četa povukli, jer je neprijatelj bio jači. Tako su Nijemci ponovo zauzeli tu kotu. U toku dana naše jedinice nisu više vršile napade na neprijatelja, jer je glavni cilj bio postignut. Ostajući svatko na svojim položajima, to-

kom čitavog dana otvarana je obostrano jaka vatra s obje strane. Nijemci su s Pelješca opet otvorili artiljerijsku vatru, ali naše jedinice nisu imale gubitaka od nje, jer je vatra bila neprecizna. Oko 18.00 sati našim jedinicama je izdato naređenje za povlačenje. Jedinice su se postepeno povlačile prema uvali Sutmiholjska, gdje su sada bili skoncentrisani svi brodovi i u 20.20 sati počelo je ukrcavanje boraca na brodove.

Dok su naše jedinice vodile borbu s neprijateljem, brodovi su bili privezani na određenim mjestima spremni za ukrcaj boraca, poslije završenog napada. Ipak za vrijeme borbi posade brodova nisu bile pasivne. 21. aprila oko 09.30 sati pojavila su se tri neprijateljska aviona, koja su kružila iznad mjesta borbi, ali brodove nisu otkrili, pa na njih nije ni otvorena vatra. U 14.30 sati NB-8 »Kornat« je isplovio sa mjesta veza prema zapadu od rta Zaglavac, radi ukrcaja ranjenika koji su pristizali na obalu s mjesta borbi. Ukrcaj ranjenika je vršen pomoću dva leuta, koji su sa obale prebacivali ranjenike na NB-8 »Kornat«. Do 23.30 sati na NB-8 »Kornat« je ukrcano 12 teških i 14 lakših ranjenika, kao i 15 njemačkih zarobljenika. U toku noći ranjenici su ostali na NB-8 »Kornat«. 22. aprila u 04.30 sati NB-8 »Kornat« je isplovio prema Sutmiholjskoj, gdje je uplovio u 05.10 sati. U Sutmiholjskoj je bio vezan bolnički brod »Marin II«, na kojeg su s NB-8 »Kornat« prekrani svi ranjenici. Tada je donesena odluka da svi brodovi Istočne kolone uplove u Sutmiholjsku, jer je odlučeno da se sve jedinice poslije prepada ukrcaju na jednom mjestu. U 07.00 sati NB-8 »Kornat« je isplovio prema rtu Zaglavac, da obavijesti brodove svoje kolone da uplove u Sutmiholjsku. Naređenje je prenjeto brodovima i u 10.00 sati m. j. »Sv. Nikola« je isplovio prema Sutmiholjskoj. M. j. »Sretna Sloboda« je ukrcao jednu četu boraca, a NB-8 »Kornat« je ukrcao 11 njemačkih zarobljenika i jednu desetinu naših boraca i zatim su isplovili prema Sutmiholjskoj. U vožnji od rta Zaglavca do Sutmiholjske na NB-8 »Kornat« je tri puta otvarana vatra sa kote 488 gdje su bili Nijemci.

Iako je NB-8 »Kornat« vozio uz samu obalu, ipak čim bi bio vidljiv s kote 488 Nijemci su na njega otvarali vatru, i to iz mitraljeza i teških minobacača. Iako je jedna minobacačka mina pala čak ispred pramca, neprijateljska vatra nije napravila na NB-8 »Kornat« nikakve štete, niti je bilo gubitaka. Na neprijateljsku vatru svaki put je odgovoreno iz svih brodskih oružja od 20 mm, koja su jedino mogla gađati kotu, s obzirom na njenu visinu. U 14.20 sati NB-8 Kornat je uplovio u Sutmiholjsku, gdje su sada bili skoncentrisani svi brodovi obje kolone. U 18.05 sati brodove u uvali su s mora napala tri njemačka aviona tipa »Mesersmith«, koji su otvorili mitraljesku paljbu. Na avione je odmah otvorena vatra iz svih protivavionskih topova s NB-7 »Enare« i NB-8 »Kornat«. U 18.07 isti avioni su ponovili napad, ali sada sa strane kopna. Čim su se pojavili opet je s NB-7 »Enare« i NB-8 »Kornat« otvorena jaka vatra iz protivavionskih topova i jedan avion je zadimio, pa je skrenuo iz formacije, jer je bio pogoden. Ovaj avion je prema izjavama boraca, koji su bili na okolnim kotama pao na Pelješac. Avion je pogodio nišandžija pramačnog protivavionskog topa 20 mm s NB-8 »Kornat« mornar Josip Žilić. Ovaj nalet neprijateljskih aviona nije napravio nikakve štete zahvaljujući jakoj i preciznoj vatri protivavionskih topova s naoružanih brodova NB-7 »Enare« i NB-8 »Kornat«. U 20.20 sati počeo je ukrcaj boraca, koji su s položaja pristizali u Sutmiholjsku. Pošto je trebalo na brodove ukrcati veći broj boraca, ranjenika, zarobljenika, zbjega, kao i naoružanje i zaplijenjeni materijal, to su uz obalu postavljena dva leuta, uz koje su pristajali brodovi i preko njih se vršio ukrcaj, jer brodovi nisu mogli direktno pristati uz plažu u uvali. Uz leute je pristajao jedan po jedan transportni brod i po ukrcaju bi isplovio i čekao ispred Sutmiholjske ili uz obalu van uvale. Dio ranjenika je ukrcano na m. j. »Edison«, jer bolnički brod »Marin II« nije više mogao krcati. U 22.15 sati isplovio je iz uvale NB-8 »Kornat«, da obavijesti sve brodove o redosljedu isplavljenja i načinu tegljenja. Prilikom manevrisanja u tamnoj noći došlo je do sudara s NB-7 »Enare«. Pošto je sudar bio jak u NB-7 »Enare« je počela ulaziti voda, pa da izbjegne potapanje NB-7 »Enare« je zavozio svom snagom i nasukao se u Sutmiholjsku. Međutim, za NB-7 »Enare« nije više bilo spasa. Brod je jako propustao vodu, te je u nemogućnosti, da se otegli i potopi van

Dio geografske karte Mljeta sa naznačenim mjestima desantnog prepada

uvale, odlučeno da se brod zapali. S njega je na brzinu skinuto nešto naoružanja (4 mitraljeza tipa »Breda«) i on je zapaljen. Sve naoružanje se nije moglo skinuti, jer je za to trebalo dosta vremena, a konvoj sa ukrancim jedinicama je trebao da što prije isplovi, kako bi brodovi prije svanuća doplovili do Lastova, jer je vožnja po danu na otvorenom moru bila opasna. Ukrcavanje boraca i materijala je završeno u 23.20 sati. NB-8 »Kornat« je ukrcao posadu NB-7 »Enare« i Štab brigade, te je izdao naređenje brodovima da plove prema Lastovu. Bolničkom brodu »Marin II« je naređeno da samostalno plovi prema Lastovu. M. j. »Biokovo« i m. j. »Edison« su se međusobno povezali tegljevima i njima je naređeno da uplove u Sv. Petar na Lastovu, gdje je trebao uploviti i bolnički brod »Marin II«. NB-8 »Kornat« je uzeo u tegalj m. j. »Sv. Nikolu« i m. j. »Sretnu Slobodu«, radi postizanja veće brzine, te su odmah isplovili prema Lastovu. Te noći je puhala bura i brodovi su plovili po dosta teškom moru, koje ih je tuklo u desni bok i valjalo. U vožnji od jakog mora u 02.30 sati pukao je tegalj, kojim je bila vezana m. j. »Sretna Sloboda« za m. j. »Sv. Nikolu«. Zbog jakog mora i nemogućnosti manevrisanja, nije više bilo mogućnosti uzeti tegalj te je naređeno m. j. »Sretna Sloboda« da produži vožnju samostalno. U 03.00 sati pukao je tegalj s NB-8 »Kornat« na m. j. »Sv. Nikolu«. NB-8 »Kornat« je manevrisao da ponovno uzme tegalj na m. j. »Sv. Nikolu«, ali mu je tada havarisala kopča na motoru, na kojoj je pukao prsten, pa se kvar nije mogao otkloniti i NB-8 »Kornat« je bio onesposobljen za vožnju. Sada je m. j. »Sv. Nikola« uzeo u tegalj NB-8 »Kornat« i vožnja je produžena. Budući da je brzina bila veoma malena m. j. »Sv. Nikola« je digao jedro, pa je brzina nešto povećana. U 06.15 sati 23. aprila m. j. »Sv. Nikola« i NB-8 »Kornat« su uplovili u Skrivenu Luku na Lastovu. Osim njih u tu luku su uplovili i ostali brodovi, osim m. j. »Edison« i m. j. »Biokovo«, koji su uplovili u luku Sv. Petar, gdje je uplovio i bolnički brod »Marin II«. Po uplovljenju borci su iskrcani na kopno, ali su bili u pripravnosti, jer su sve jedinice koje su učestvovala u prepadu na Mljet određene da budu rezervna jedinicama, koje su se još borile na Korčuli.

Poslije uspješnog zauzimanja Blata na Korčuli i uništenja neprijatelja, naše jedinice sa Korčule polovale su se na Vis. 24. aprila u 20.30 sati isplovio je iz Lastova konvoj, s jedinicama koje su učestvovala u desantnom prepadu na Mljetu za Vis. NB-8 »Kornat« je tegljen od m. j. »Sv. Nikola«. Konvoj je uplovio u Vis 25. aprila u 06.00 sati, u polaznu bazu. Tako je završen desantni prepad na Mljet.

Rezultati desantnog prepada na Mljet su bili: 96 mrtvih njemačkih vojnika i 46 zarobljenih. Plijen je bio: 10 minobacača, 120 pušaka, 12 mitraljeza, 25 automata, 1 radio-stanica, te veća količina municije i drugog ratnog materijala. Naši gubici su bili: 25 mrtvih i 76 ranjenih boraca. Većina boraca koji su poginuli je sahranjeno između kota 488 i 514.

Desantni prepad na Mljet i Korčulu, koji je izvršen veoma uspješno, imao je velik odjek i pokazao je da su naše jedinice sposobne i za veće ofanzivne akcije. Samo u ovom desantnom prepadu Nijemci su imali ukupno 393 mrtva i 505 zarobljenih vojnika, a ratni plijen naročito na Korčuli je bio ogroman. To je bio veliki uspjeh naših jedinica, koji je dobio i zaslužena priznanja. Nikada do tada na Visu nije bio postrojen skoro cijeli bataljon njemačkih zarobljenika, zarobljenih u ovom desantnom prepadu. Iako su raspolagali s nepodesnim brodovima, koji su uz to imali i male brzine, sa svega nekoliko naoružanih brodova, naši mornari su uspješno izvršili zadatak prevoza i osiguranja naših jedinica.

Vrhovni komandant NOV i POJ, Maršal Tito, pohvalio je sve jedinice, koje su učestvovala u desantnom prepadu na Mljet i Korčulu. 3. maja 1944. godine na Visu su od Vrhovnog štaba NOV i POJ, primljene depeše slijedećeg sadržaja:

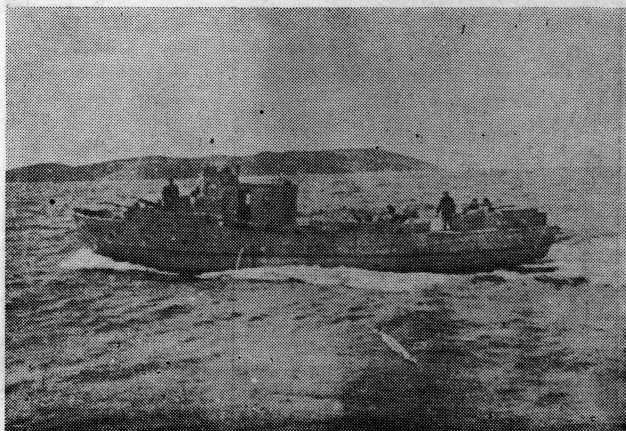
»Borcima, komandirima, komandantima i politkomesarima XXVI divizije i Mornarice koji su se istakli prilikom napada na otoke Korčulu i Mljet izražavam svoju zahvalnost i priznanje za njihovo držanje i upornost prigodom uništenja fašističkih zločinaca koji su toliko zločina počinili. U ovoj borbi vi ste proneli još jedamput slavu oružja NOV i POJ u svim savezničkim zemljama. Slava palim herojima

koji su dali živote za slobodu svog naroda! Tito, maršal Jugoslavije«.

Od generala M. Vilsona (Henri Majtland Vilson, komandant snaga na Sredozemlju) drug Tito je primio slijedeću depešu: *»Mnogo cijenim rad vaše vojske u napadu na Mljet i Korčulu. Bio bih zahvalan da isporučite komandirima i borcima moju čestitku za njihovu uspješnu borbu. — M. Vilson. Tito, maršal Jugoslavije«.*

Tako su naše jedinice dobile zaslužna priznanja od svog Vrhovnog komandanta i od savezničkog komandanta. Desantni prepad na Mljet i Korčulu bio je početak većih ofanzivnih akcija 26. dalmatinske divizije i Mornarice NOVJ na naše otoke i obalu, koje su već u 1944. godini donijele slobodu cijeloj Dalmaciji. Uspješni napad naših jedinica na Mljet i Korčulu zabilježen je i u neprijateljskim dokumentima. Mnogi od tih dokumenata su ostali sačuvani poslije rata i iz njih se mogu vidjeti razni interesantni podaci. Najviše podataka je sačuvano u Ratnom dnevniku komandanta njemačke mornarice na Jadranu (Kommandierender Admiral Adria) viceadmirala Joahima Licmana (Joachim Lietzman), čije je sjedište bilo u Opatiji. Filmovi o ovom dnevniku se čuvaju u mikroteci Vojno-istorijskog instituta u Beogradu.

21. aprila u 13.26 sati Admiral Jadrana je od štaba 118. lovačke divizije bio obaviješten, da su se rano izjutra 21. aprila iskrcale na Mljet jače neprijateljske snage. Oko 14.00 sati Admiral Jadrana, je dobio izvještaj od izviđačke avio-grupe NAG 12, da izviđanjem u vremenu od 09.30 do 10.10 sati nije kod Mljeta otkriveno prisustvo čamaca, čak ni u niskom letu. Kako smo vidjeli ovi avioni su bili opazeni s naših brodova, ali oni njih nisu otkrili. Nijemci su izviđali i Lastovo, ali nisu ništa otkrili. Njihovi izviđači iz aviona su u Viškoj luci opazili 2 ratna broda od 40 metara, 25 manjih i srednjih čamaca, a u Komiži 4 ratna broda od 40 metara i 30 manjih i srednjih čamaca. Ovoj koncentraciji brodova u Visu i Komiži Nijemci nisu poklonili posebnu pažnju, jer je to za njih bila uobičajena koncentracija, s obzirom da su Vis često izviđali i da su svaki put u njemu opazili veći broj brodova. Poslije primanja ovih izvještaja Admiral Jadrana je naredio Pomorskom komandantu Dalmacije (sjedište mu je bilo u Splitu), da ga stalno izvještava o situaciji, a zatim je naredio komandantu 1. diviziona torpednih čamaca, da do sumraka bude spreman za trenutno dejstvo. 21. aprila u 17.50 sati Admiral Jadrana je primio zahtjev od štaba 118. lovačke divizije (ovoj diviziji su pripadale jedinice na Mljetu): *»Nadmoćni neprijatelj u napadu protiv našeg uporišta na Mljetu sjeverno od Babinog Polja. Za protiv-akciju 21/22. aprila moli se dovlačenje novog broskog prostora (čamci sa Korčule i Dubrovnika) ka luci Đunta Doli. Isto tako i dejstvo pomorskih snaga u području Korčula — Lastovo — Mljet radi zaštite sopstvenih pokreta brodova i tučenja neprijateljskih brodova. Molim za što skorije saopštenje o poduzetom mjerama«.* Admiral Jadrana je odgovorio 118. lovačkoj diviziji: *»1. Raspoloživi broski prostor, uključujući desantno jurišne čamce za iskrcavanje pješadije, nalazi se u području Pomorskog komandanta, 2. Za sada je 1 torpedni čamac spreman u Kotoru: dejstvo pri sadašnjoj situaciji samo grup-*

NB-7 »Enare« vođa Zapadne kolone u desantu na Mljet

no. Dva druga TC¹ nalaze se u noći 21/22. aprila na putu za Kotor. Predviđeno dejstvo 3 TC u području Mljeta u noći 22/23. aprila. Za sada ne stoje na raspoloženju drugi brodovi osiguranja«. Nijemci su uspjeli da tokom noći 21/22. aprila skoncentrišu u luci Đunta Doli ukupno 11 motornih jedrenjaka, 3 desantna čamca i 1 dvotrupnu penišu. Ovim brodovima su Nijemci iste noći prebacili pojačanje na Mljet, koje se ujutro umiješalo u borbu s našim jedinicama. Komandant 1. divizion TC imao je u Kotoru trenutno samo jedan ispravan torpedni čamac i to »S 30« (S kratica za Schnellboot - torpedni čamac) i nije se usudio da ga samog šalje, da štiti njemačke brodove, koji su prevozili pojačanje na Mljet. Međutim, naredio je, da se iz Pule prebazuju u Kotor dva TC »S 61« i »S 33«. Ova dva torpedna čamca su brzinom od 28 čvorova u noći 21/22. aprila prešli rastojanje od Pule do Kotora i u 06.00 sati uplovili su u Kotor.

Poslije pola noći 21/22. aprila dobio je štab Admirala Jadrana depešu od 5. SS korpusa (sjedište ovog korpusa je bilo Lise, zapadno od Mostara), koju je prosljedio Pomorski komandant Dalmacije: »U ranim jutarnjim satima napadnuto je uporište Mljet. Protivnik se u noći 20/21. aprila iskrcao na južnu obalu otoka. Jačina najmanje ojačani bataljon. Do sada je utvrđeno samo prisustvo bandita. Posada uporišta imala je do 08.38 sati vezu dalekopisačem sa kopnom, a od 08.38 samo radio-vezu. Neprijatelj zauzeo kotu 372 (zapadno od Sovre) i napada koncentrično uporište na koti 514. Odbijen je. Prikuplja se na koti 415 i južno i sjeverno od kote 514. Dosadašnji gubici. Sopstveni: javljeno 9 ranjenih. Namjera: pojačano vazdušno izvidanje iznad otoka, morskog područja i kopna i prebacivanje dvije ojačane čete u noći 21/22. aprila.«

U štab Admirala Jadrana 22. aprila su stigle slijedeće depeše: U 13.04 sati: »Prema izvještaju MFS (Marine-funkstelle — mornarička radio-stanica) Korčula iskrcale su se u prijepodnevnim satima jake neprijateljske snage kod Prigradice na zapadnom dijelu Korčule, i to motornim jedrenjacima sa 5 čamaca u teglu. Borbe su u toku.« Iz ove depeše vidimo, da dok je Admiral Jadrana u svom štabu raspravljao o situaciji na Mljetu, počele su da pristižu depeše o našem iskrcavanju na Korčulu. To je za Nijemce bilo iznenađenje.

U 14.00 sati: »Pomorski komandant Dalmacije ima u području Dubrovnika (Doli) — Korčula na raspoloženju za potrebe vojske 5 desantno-jurišnih čamaca, 1 desantni tenkonosac, 6 motornih jedrenjaka i 1 lučki patrolni čamac, što je dovoljno da zadovolji zahtjeve prevoženja za oko 600 ljudi. Sva plovna sredstva upućena su za Doli. O Mljetu nisu stigli daljnji izvještaji.«

U 15.00 sati: »S 30« i »S 61« primili su naređenje da nakon pada mraka dejstvuju u području Mljeta protiv neprijateljskog dotura. Izvještaj Pomorskog komandanta Dalmacije: 1) Trupe su planski prevožene za protivudar na Mljetu. Prema izjavi 118. lovačke divizije pojačanja su dovoljna za čišćenje otoka. Protivnik pretrpio teške gubitke.

Nijemci zarobljeni na Mljetu i Korčuli prevoze se iz Komize u zračnu stanicu Biševo u zarobljenički logor

2) Dva desantno-jurišna čamca opremljena su topovima. Čamci su 22. aprila izjutra bili pred Mljetom. 3) Kopnena vojska očekuje da će protivnik u noći 22/23. aprila napustiti otok sa jugozapadne obale. 4) Predlažem učesće torpednih čamaca, pretežno u morskome području koje je ograničeno linijom Korčula — Lastovo — istočni dio Mljeta.«

U 18.50 sati: »Lučki komandant Korčule javlja 22. aprila u 08.00 sati situaciju na Mljetu: znatni sopstveni gubici, 200 mrtvih kod neprijatelja, sopstvene trupe u nadiranju. Izviđanje Mljet — Lastovo, koje je tražio komandant 1. divizion torpednih čamaca za svoje noćno djestvo, bit će izvršeno od strane Avijacijskog komandanta za Hrvatsku. Izviđanje talijanske obale nije moguće zbog vremenske situacije. Izviđanje NAG 12 od 13.30 do 14.45 sati u morskome području Mljet — Palagruža — Vieste — Ortona — Svetac — Hvar — Korčula nije dalo nikakva značajnija opažanja.«

Iz ovih depeša vidimo, da su Nijemci realno ocjenjivali situaciju, ali su naše gubitke na Mljetu preuveličali.

U 20.00 sati: »Pomorski komandant Dalmacije javlja: 16.00 sati dalje iskrcavanje na Korčuli² . . . Uporište Račišće i Lumbarda na Korčuli, Lovište na Pelješcu ispražnjeni. Neprijateljske namjere na Mljetu nejasne. Duž južne obale Mljeta opaženi su pokreti brodova prema istoku i zapadu. Iskrcavanje na Korčuli, prema shvatanju 118. lovačke divizije, težište je neprijateljskog desantnog poduhvata. Predlažem dejstvo torpednih čamaca osobito u morskome području Korčula — Vis. Dodatak za 1. divizion torpednih čamaca: neprijateljsko iskrcavanje uslijedilo je kod Prigradice sjeveroistočno od Vela-Luke«. Iz ove depeše se vidi, da je neprijatelj tek tada otkrio naše namjere t. j. da je glavni cilj našeg desantnog prepada bio uništenje njihovih garnizona u Vela-Luci i Blatu na Korčuli.

U 21.30 sati: »Komandant 1. divizion torpednih čamaca primio je naređenje da u skladu sa prijedlogom Pomorskog komandanta Dalmacije operiše sa težištem Korčula — Vis. Upozoren da se sa jugoistočnog dijela Mljeta očekuje u ovoj noći povlačenje iskrcanog protivnika.«

U 21.35 sati: »Po jedna ojačana četa treba da bude prebačena od Đunta Doli na Mljet i od Janjine na sjevernoj obali Pelješca u luku Korčula radi dejstva kod uporišta Blato.«

U toku 23. aprila također su stizale depeše. Već u 01.00 sat: »Pomorski komandant Dalmacije traži od Pomorskog komandanta Albanije,³ zbog jakih neprijateljskih iskrcavanja na Mljetu i Korčuli, da smjesta uputi sav raspoloživi brodski prostor prema Dubrovniku. Pomorski komandant Albanije primio je već prije nekoliko dana naređenje Admirala Jadrana da bez odlaganja uputi za Dubrovnik jedrenjake iz Skadarskog jezera. Iz istarskog područja ne može biti za sada stavljen na raspoloženje daljnji brodski prostor motornih jedrenjaka.«

U 03.10 sati: »Izvještaj o situaciji Pomorskog komandanta Dalmacije 22. aprila u 24.00 sati: o Mljetu nema vijesti. Na Korčuli je neprijatelj zauzeo uzvišenja južno od Blata. Sopstvene trupe stoje kod kapele sjeverno od grada.«

Iste noći prema dobivenom naređenju isplovili su iz Kotora u 20.00 sati 22. aprila torpedni čamci »S 20« i »S-61« s ciljem da napadnu naše brodove u području Mljet — Korčula — Vis. Oko 22.00 sata oba torpedna čamca su doplovila do jugoistočnog rta Mljeta, a zatim su vozili uz južnu obalu Mljeta na udaljenosti od 1.5 nautičke milje. Baš u to vrijeme naši brodovi su bili u uvali Sutmiholjska i oko nje, krcali su borce i spremali su se da isplove za Lastovo. Njemački torpedni čamci uopće nisu ni primijetili naše brodove i produžili su vožnju dalje prema Korčuli. Kad su doplovili do Korčule, onda su obišli Vela-Luku, a zatim su plovili prema Visu, pa su se vratili i obišli sjevernu obalu Korčule. Iznad Blata su opazili nekoliko svjetlećih granata, ali naše brodove, koje su prema naređenju trebali napasti nisu nigdje opazili. Kako kod Korčule nisu našli nikoga, uputili su se natrag prema Mljetu. Za to vrijeme naši brodovi su već ukrcali borce i isplovili su prema Lastovu. Kad su torpedni čamci došli kod Mljeta, naši brodovi su već bili daleko od obale u vožnji prema Lastovu. Iako je malo nedostajalo da se torpedni čamci sretnu s našim brodovima, ipak se to nije

deslio i oni su, pošto nikog nisu primijetili neobavljena posla produžili vožnju prema bazi u Kotoru.

Tokom 23. aprila i dalje su stizale depeše Admiralu Jadrana. U 19.50 sati: »Prema podacima 118. lovačke divizije situacija na Mljetu ne pobuđuje zabrinutost. Situacija na Korčuli je veoma ozbiljna. Veza sa njemačkim uporištem Blato je prekinuta. Nema novih izvještaja o neprijateljskom iskrcavanju. Namjere za pokretanje trupa, kako je javljeno, od Mljeta i Trstenika na Korčulu.«

24. aprila u 14.10 sati: »Izvještaj Pomorskog komandanta Dalmacije: 1) Borbena dejstva na Mljetu su uglavnom završena. Izgleda da se neprijatelj povukao...«⁴ U 15.45 sati: »Izvještaj o situaciji Lučkog komandanta Korčule: Uporište Blato ne javlja se više. Ne čuje se pucnjava. Uspostavljena veza sa četom koja je upućena 23. aprila. Daljnja pojačanja u maršu ka Blatu. Na Mljetu završeno čišćenje 23. aprila uvečer«.

25. aprila u 15.45 sati: »Iz telefonskog razgovora sa 118. lovačkom divizijom Pomorski komandant Dalmacije izvukao je slijedeće podatke o situaciji: 1) Pri pročišćavanju zapadnog djela oko Mljeta nije bilo dodira sa neprijateljem...«⁵

I u dokumentima t. z. NDH ima podataka o našem desantnom prepadu na Mljet i Korčulu. Tako u Dnevnom izvješću Zapovjedništva glavnog stožera domobranstva od 23. aprila stoji: »21. IV u jutro iskrcao se neprijatelj u jačini jedne bojne na o. Mljet. Njemačka posada otoka u borbi je s neprijateljem«.

U Dnevnom izvješću istog zapovjedništva od 24. aprila stoji: »22. IV posada o. Mljeta s pristiglim pojačanjem, odbijala je čitav dan i noć ogorčene napadaje neprijatelja na uporište na visu Babino Polje. Neprijateljski gubici cijene se na oko 200 poginulih. Vlastiti gubici su znatni. Tačniji podaci nisu još javljeni.« I iz ovog izvještaja vidimo da su naši gubici prikazani netačno. Međutim, već slijedeće saopćenje je dosta tačno. U dnevnom izvješću istog zapovjed-

ništva od 25. aprila stoji: »23. IV u nastavku borbi sa iskrcanim neprijateljem na otoku Mljetu osvojen je vis 372 i 514 sjeveroistočno i sjeverozapadno Babinog Polja. Neprijateljski gubici: 20 poginulih i 10 ranjenih«.

Također i u izvještaju njemačkog opunomoćenog generala u Hrvatskoj od 24. aprila 1944. godine objavljeno je slijedeće: »Ujutro 21. aprila na otok Mljet iskricali su se partizani u jačini jednog bataljona. Njemačka posada otoka vodi borbe sa neprijateljem«.

Kako vidimo iz neprijateljskih dokumenata naš desantni prepad na Mljet i Korčulu, onako kako je planiran, potpuno je uspio. Iako bez podesnih brodova za prevoz jedinica i sa svega nekoliko naoružanih brodova, naša Mornarica je uspjela da prebaci jedinice 26. dalmatinske divizije, koje su u borbama s neprijateljem pokazale veliki heroizam, upornost i vještinu, tukući i zarobljavajući neprijatelja. Naši borci, mladost Dalmacije i ostalih naših krajeva, su svojom krvlju na kamenim kotama Mljeta i Korčule pokazali neprijatelju kako se bori i kako se voli svoja domovina.

1. TČ — torpedni čamac.

2. Izostavljen dio teksta, koji se ne odnosi na Mljet.

3. Sjedište mu je bilo u Draču.

4. Izostavljen dio teksta, koji se ne odnosi na Mljet.

5. Isto kao pod 4.

Izvori:

Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskog naroda. Tom VIII, knjiga 2.

Tom V, knjiga 26.

Mornarički Glasnik br. 2, 1964. godine. Jovan Vasiljević: »Njemački izvori o desantnom prepadu jedinica NOVJ na Mljet i Korčulu aprila 1944«. Iz ovog članka su prepisani podaci, koji su tamo citirani iz Ratnog dnevnika Admirala Jadrana.